

YEREL KİMLİĞİN KENT İLE BULUŞMASI: CİTTASLOW-YAVAŞ ŞEHİRLER

Tuğba ÜSTÜN TOPAL¹, Aşlı KORKUT², Tuğba KİPER³

ÖZET

Kentleri karakterize eden sahip oldukları doğal ve kültürel değerlerle şekillenmiş yerel kimlikleridir. Yerel kimliği oluşturan öğeler ise geçmişin izlerini taşıyan yerleşim dokusu, yerel müziği, geleneksel tatları, el sanatları ve yaşam hikayesidir. Bununla birlikte küreselleşme ile hızlı bir yaşam temposuna girilmiş ve planlama-tasarım-uygulama süreçlerinde yerel kimliklerin göz ardı edildiği aynılaştırılmış kentler ortaya çıkmıştır. Bu noktadan hareketle, yerel karakterin ön plana çıkarıldığı yaşanabilir ve sürdürülebilir kentler için Cittaslow hareketi önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu kapsamda çalışmada, sürdürülebilirlik bağlamında örnek bir kent modeli olan Cittaslow hakkında farkındalık oluşturmak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Cittaslow yaklaşımının önemi, bir kentin Cittaslow Birliği çatısı altında olabilmesi için sahip olması gereken kriterler ortaya konulmuştur. Bu kriterler doğrultusunda Türkiye'deki Cittaslow olarak nitelendirilmiş kentler sahip oldukları özellikler bakımından karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Ülkemiz örnekleri yurt dışı Cittaslow örnekleri ile birlikte değerlendirilmiştir. Ayrıca planlama-tasarım-uygulama süreçlerinde Cittaslow yaklaşımına yönelik stratejiler geliştirilerek öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerel kimlik, yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kentler, sakin şehir, Türkiye.

Topal Üstün, Tuğba. Korkut, A. ve Kiper, Tuğba. "Yerel Kimliğin Kent İle Buluşması: Cittaslow-Yavaş Şehirler". *idil* 5.25 (2016): 1413-1430.

Topal Üstün, T. Korkut, T. ve Kiper, T. (2016). Yerel Kimliğin Kent İle Buluşması: Cittaslow-Yavaş Şehirler *idil*, 5 (25), s.1413-1430.

¹ Arş. Gör., Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, tustun(at)nku.edu.tr

² Prof. Dr., Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, aslikorkut(at)nku.edu.tr

³ Doç. Dr., Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, tkiper(at)nku.edu.tr

LOCAL IDENTITY MEETING WITH CITY: CITTASLOW-SLOW CITIES

ABSTRACT

Cities are characterised by local identities, which have been shaped by natural and cultural values. Constituting elements of local identity are settlement pattern bearing the traces of past, local music, traditional taste, handicrafts and life story. Besides, there has been a fast pace of life owing to globalization, and globally standardized cities, where local identities are ignored, have been emerged in planning-design-implementation process. From this viewpoint, Cittaslow movement has become a major turning point for liveable and sustainable cities that emphasize the local character. In this context, in the study, it is aimed to raise awareness about Cittaslow which is an example of an urban model for sustainability. In line with this purpose, the importance of Cittaslow approach and the criteria that are needed to be met for being a member of the Association of Cittaslow have been revealed. In line with these criteria Cittaslow cities in Turkey were discussed comparatively in terms of their features were considered. Examples from our country have been evaluated together with the international Cittaslow examples. In addition, proposals have been made by developing strategies in planning- designing and implementation process for the Cittaslow approach.

Keywords: Local identity, quality of life, sustainability, sustainable cities, slow city, Turkey.

GİRİŞ

Geray, 1998:326'e göre, günümüz kentlerinin hızlı nüfus artışı sürdürülebilir kentleşme ve kentsel yaşam kalitesi kavramlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kentsel yaşam kalitesi, altyapı, iletişim, ulaşım, konut, eğitim, sanat, siyasal vb. gereksinim ve olgulardan bireylerin etkin, eşit ve dengeli bir şekilde yararlanabilmesidir. Nitekim, Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesini "bireyin fiziksel sağlığı, psikolojik durumu, özgürlüğü, sosyal ilişkileri ve yaşadığı çevrenin özellikleri gibi çok sayıdaki etkenle şekillenen, karmaşık ve geniş bir kavram" şeklinde tanımlamıştır (Karakurt Tosun, 2013:219-220). Dolayısıyla kentsel yaşam kalitesi konseptinde kalite; kentsel donatı ve konfor elemanları ile ilgilidir (Keskin, 2012:96). Bu kapsamda, kentlerin yaşam kalitesinin iyileştirmesi esasına dayalı Cittaaslow hareketi ortaya çıkmıştır. Cittaslow "yaşam kalitesine önem verilen şehirlerin uluslararası ağı olarak tanımlanmaktadır" (Keskin, 2012:89). Cittaslow, yerel değerleri koruyan, tarihi ve kültürel dokunun devamlılığını sağlayan, kendi kendine yetebilen enerji kaynaklarını teşvik eden, geleneklerin yaşatılmasını benimseyen, insanların birbiriyle iletişim kurarak sosyalleşebilecekleri, bir yaklaşımla kentlerin geliştirilmesini hedefler (Şahin ve Kutlu, 2014:56; Karakurt Tosun, 2013:231; Atalan ve Süyük Makah, 2016:548; Ünal ve Zavalı, 2016:900).

Bu kapsamda Cittaslow hareketi kentlerin, geleneksel kimliklerini oluşturan özelliklerinin (yöresel mutfak, yerel müzik ve folklor, geleneksel sivil mimari doku, geleneksel el sanatları, yerel yaşam tarzı vb.) ekolojik ve sürdürülebilirlik yaklaşımıyla korunması ve yaşatılması esasına dayanan uzun vadeli bir yaklaşımdır (Keskin, 2012:86; Karakurt Tosun, 2013:231; Şahinkaya, 2010:1; Sırım, 2012:123-124; Ergüven, 2011:204).

İtalyanca "Citta", İngilizce "Slow" kelimelerinin bir araya getirilmesiyle oluşan Cittaslow, 1999 yılında İtalya Toskana'nın küçük bir kasabası olan Greve'de ortaya çıkmıştır (Sırım, 2012:120; Şahinkaya, 2010:1; Ergüven, 2011:203; Baldemir vd., 2013: 31). Birliğin Ulusal ve Uluslararası merkezi Orvieto'dur. Yavaş Şehir olarak tanımlanmak istenen şehirlerin değerlendirilmesi bu merkez tarafından yapılmaktadır (Keskin, 2012:89). Cittaslow hareketi, günümüzde ülkemizin de içinde olduğu toplam 30 ülkede 208 şehri kapsamaktadır (<http://cittaslowturkiye.org/>) Buna ilişkin liste Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Cittaslow kentler (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Cittaslow....>)

ABD	Sebastopol, Sonoma
Almanya	Bad Essen, Bad Schussenried, Berching, Bischofsheim, Blieskastel, Deidesheim, Hersbruck, Lüdinghausen, Meldorf, Nördlingen, Penzlin, Spalt, Überlingen, Waldkirch, Wirsberg
Avustralya	Goolwa, Katoomba Blue Mountains, Yea
Avusturya	Enns; Hartberg; Horn
Belçika	Chaufontaine, Enghien, Estinnes, Evere, Lens, Maaseik, Silly
Birleşik Krallık	Aylsham, Berwick upon Tweed, Llangollen, Mold, Perth
Çin	Fuli (Fuchuan Yao Autonomous County), Gaochun/Yaxi, Shimenshan, Yanyang, Yuhu (Wencheng County)
Danimarka	Mariagerfjord, Svendborg
Finlandiya	Kristinestad
Fransa	Blanquefort, Créon, Labastide D'Armagnac, Loix, Mirande, Saint Antonin Noble Val, Segonzac, Valmondois
Güney Afrika	Sedgefield
Güney Kore	Cheongsong County, Damyang County, Hadong County, Jecheon City, Jeonju Hanok Village, Namyangju City, Sangju City, Shinan County, Wando County, Yeongwol County, Yesan County
Hollanda	Midden-Delfland; Alphen-Chaam; Borger-Odoorn
İrlanda	Clonakilty

İspanya	Balmaseda, Begues, Begur, Lekeitio, Morella, Mungia, Pals, Rubielos de Mora
İsveç	Falköping
İsviçre	Mendrisio
İtalya	Abbiategrosso, Acqualagna, Acquapendente, Altomonte, Amalfi, Amelia, Anghiari, Barga, Bazzano, Borgo Val di Taro, Bra, Brisighella, Bucine, Caiazzo, Capalbio, Casalbeltrame, Castel Campagnano, Castel San Pietro Terme, Castelnovo ne' Monti, Castelnovo Berardenga, Castiglione in Teverina, Castiglione Olona, Cerreto Sannita, Chiavenna, Chiaverano, Cisternino, Città della Pieve, Città Sant'Angelo, Civitella in Val di Chiana, Controguerra, Cutigliano, Fontanellato, Francavilla al Mare, Galeata, Giuliano Teatino, Gravina in Puglia, Greve in Chianti, Grumes, Guardiagrele, Levanto, Marradi, Massa Marittima, Monte Castello di Vibio, Montefalco Morimondo, Novellara, Orsara di Puglia, Orvieto, Pellegrino Parmense, Penne, Pianella, Pianella, Pollica, Positano, Pratovecchio - Stia Preci, Ribera, Salorno, San Gemini, San Miniato, San Potito Sannitico, San Vincenzo, Sant'Agata di Puglia, Santa Sofia, Santarcangelo di Romagna, Scandiano, Sperlonga, Suvereto, Teglio, Termoli, Tirano, Todi, Tolfa, Torgiano, Trani, Travacò Siccomario, Trevi, Turbigo, Vigarano Mainarda, Zibello
İzlanda	Djupavogshreppur
Japonya	Kesenuma
Hollanda	Alphen-Chaam, Bellingwedde, Borger-Odoorn, Midden-Delfland, Echt-Susteren, Vaals, Vlagtwedde, Heerde, Vianen
Kanada	Cowichan Bay, Naramata, Wolfville
Kolombiya	Pijao
KKTC	Lefke, Mehmetçik, Yeniboğaziçi
Macaristan	Hódmezővásárhely
Norveç	Eidskog, Levanger, Sokndal, Ulvik
Polonya	Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Bisztynek, Dobre Miasto, Działdowo, Goldap, Górowo Iławeckie, Jeziorany, Kalety, Lidzbark, Lidzbark Warminski, Lubawa, Murowana Goślina, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Nowy Dwór Gdański, Olsztynek, Orneta, Pasym,
Portekiz	Lagos, Sao Bras de Alportel, Silves, Tavira, Viana do Castelo, Vizela
Tayvan	Dalin, Fonglini, Nanzhuang, Sanyi

Türkiye	Şavşat, Artvin; Akyaka, Muğla; Gökçeada, Çanakkale; Seferihisar, İzmir; Taraklı, Sakarya; Yenipazar, Aydın; Yalvaç, Isparta; Perşembe, Ordu; Vize, Kırklareli; Halfeti, Şanlıurfa; Uzundere, Erzurum
Yeni Zelanda	Matakana

Bir kentin Cittaslow birliğine üye olabilmesi için belirli kriterleri sağlaması gerekmektedir. Bunlar temel olarak, 7 ana başlık (Çevre Politikaları, Altyapı Politikaları, Kentsel Kalite İçin Teknolojiler ve Tesisler, Yerel Üretimin Desteklenmesi ve Korunması, Misafirperverlik, Farkındalık, Slow Food Hareketiyle işbirliği) 59 alt başlık ve 3 adet özel koşuldan (Yavaş Şehir eylem-kimlik kampanyası için gerekliliklerin karşılanması, yavaş yemek hareketinin desteklenmesi ve oluşturulması, üye kentlerin resmi yazışmalarında Yavaş Şehir amblemini kullanması ve internet sitelerine Yavaş Şehir felsefesini içeren bir bölüm koymaları) oluşmaktadır (Şahin ve Kutlu, 2014:58; Keskin, 2012:93).

Yurtseven vd., 2010:40'ne göre bu kriterlerle hedeflenen temel amaçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Teknolojiyi kullanarak hayatın kaliteli ve herkesçe yaşanabilir olmasını sağlamak,
- Bölgeye özgü değerlerle sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak,
- Yerel ekonomik yasama katkı yaparak gelir adaletini sağlamak,
- Doğal çevreyi ve tarihi değerleri korumak (Sırım, 2012:128-129).

Bu amaçlar doğrultusunda özellikle bölgeye özgü değerler birçok sanatçının fikirlerine ve eserlerine ve yansımıştır. Öyleki, Altıntaş ve Eliri, 2012: 65'de kentlerin, sanatçılar için yaratıcılığı ve hayal gücünü teşvik eden uyarıcı alanlar olduğunu vurgulayarak kente ait referans noktalarının kentin okunabilirliğini sağlayan sanat ürünleri olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Fransız Ressam Paul Cezanne "Özellikle sanatta her şey doğanın değinmesiyle gelişmiş ve olumlanmış kuramdır" diyerek doğadan ilham aldığını ifade etmiştir (<http://www.naraartstudio.com/...>). Yine dünyaca ünlü bir peyzaj mimarı olan Le Corbusier'in de İstanbul Tarihi Yarımada'sına ait silüet çizimleri bu konuda örnek verilebilir (<http://www.arkitera.com/...>). Türk Ressam Şeref Akdik desen ve portrelerinde yerel özellikleri kompozisyonlaştırarak vermiştir ve manzara ressamlığına önemli bir katkı sağlamıştır (www.leblebitozu.com/...).

Kentlerin Cittaslow üyesi olabilmeleri için öncelikle nüfusunun 50.000'in altında olması gerekmektedir. Buna ek olarak belirlenen kriterlere yönelik olarak bir puanlandırma sistemi yapılmaktadır. başvuran kent bu kriterlerden az 50 puan alması (%50'sini gerçekleştirmiş olması) gerekmektedir (Şahinkaya, 2010:2,14; Sırım, 2012:123-124; Kabacık, 2015:28; Ergüven, 2011:204; Ünal ve Zavalı, 2016:901).

Bu noktada, Cittaslow kriterlerinin tamamının yerine getirilmesinden ziyade daha önemli sürekli değişim ve gelişim içerisinde olan kentlerde yaşayan insanların yaşam kalitesinin yükseltilmesinin sağlanması önemlidir (Keskin, 2012:96). Birliğe üye olarak kabul edilen kentlerde sürdürülebilirliğin sağlanması açısından yerel değerlerin korunması ve canlandırılması, yöresel ürünlerin desteklenmesi ve pazarlanması vb. gibi birtakım tedbirlerin de alınması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu şekilde kentlerin sürdürülebilir bir şekilde yerel açıdan kalkınması da söz konusu olabilecektir (Ergüven, 2011:205; Sırım, 2012:126). Bu kapsamda çalışmada, cittaslow yaklaşımının önemi, dünyada ve ülkemizde ortaya çıkış nedenleri örnekler üzerinde tartışılarak Cittaslowların sayısının artırılmasına yönelik stratejiler geliştirilerek öneriler sunulmuştur.

Ülkemizdeki Cittaslow Yaklaşımı ve Uygulamaları

Ülkemizde Yavaş Şehir hareketi Seferihisar'ın 28 Kasım 2009 tarihinde Cittaslow ağına üye olması ile başlamıştır (Baldemir vd., 2013:32). 2009 yılında Seferihisar ile başlayan bu süreç zaman içerisinde hız kazanmış ve 2015 yılı sonunda Türkiye'de Cittaslow Ulusal Ağı kurulmuş ve yavaş şehir sayısı 11'e ulaşmıştır (<http://www.cittaslowturkiye.org/>; <http://img.eba.gov.tr/....pdf>). Bu 11 kente ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 2'de verilmiştir (Kabacık, 2015:33; Ünal ve Zavalsız, 2016:903-908; www.atlas.dergisi.com/kesfet/gezi/15836.html; <http://img.eba.gov.tr/....pdf>den derlenerek). Ülkemizin sahip olduğu doğal ve kültürel değerleri ile daha birçok kentimizin de Cittaslow üyesi kent olma potansiyeli söz konusudur. Nitekim Baldemir vd., 2013:48'nin yapmış oldukları çalışmada, Datça başta olmak üzere Ortaca, Dalaman, Kavaklıdere, Yatağan, Köyceğiz ve Ula'nın da yavaş kent olabileceği noktasında birtakım sonuçlara ulaşmıştır.

Tablo 2. Türkiye'de Cittaslow kentleri ve ön plana çıkan özellikleri

CİTTASLOW KENTİ	Ön Plana Çıkan Özellikleri	
	Doğal Peyzaj Özellikleri	Kültürel Peyzaj Özellikleri
İzmir / SEFERİHİSAR (2009 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Bitki örtüsü, narenciye yetiştiriciliği, zeytin bahçeleri, kıyı özellikleri (49 km sahil şeridi), üzüm bağları ile ünlüdür.	Şarap üretimi, balıkçılık, yöresel yemekleri (ekmek dolması, enginar dolması, nohutlu mantı, yuvalaça, samsades tatlısı, armola adı verilen keçi tulumu peyniri) önemlidir. 12 İonia kent devletlerinden biridir. Antik tiyatro ve tapınakları, cami ve mescitler, hamamlar, medreseler, çeşme -anıt-su kemeri-ılcılar, tümülüsler, antik kent ve sit bölgeleri (Teos Antik Kenti Lebedos Antik Kenti Karaköse Harabeleri, Myonnesos Adası) gibi birçok önemli alan ve eser ön plana çıkmıştır.
Çanakkale / GÖKÇEADA (2011 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Türkiye'nin en büyük adasıdır. Yavaş şehir olarak kabul edilen ilk ve tek adadır. Türkiye'nin tek su altı milli parkına sahiptir (deniz çayırları, yunus, deniz kaplumbağası, Akdeniz foku). Aydıncık ve Kefalos plajları, Tuz Gölü, zeytin ağaçları, üzüm bağları önemlidir.	Bademli, Zeytinli, Tepeköy ve Dereköy gibi Rum köyleri ünlüdür. Zeytincilik, arıcılık, bağcılık ve organik tarım ve şarapçılık yapılmaktadır.
Muğla / AKYAKA (2011 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Doğal bitki örtüsü, önemli kuş alanı, çam ormanları, kıyısı, narenciye bahçeleri, fauna (su samurları, yılan balıkları, Akdeniz fokları, flamingoları ve leylekleri) ile Özel Çevre Koruma Alanı statüsündedir. Uçurtma sörfü, rüzgâr sörfü, deniz ve nehir kanosu, yelken, kaya tırmanışı, yamaç paraşütü, bisiklet turları gibi doğa sporu olanakları mevcuttur.	Geleneksel sivil mimari dokusu (ahşap 2 katlı evler), kaya mezarları, su yolları, sarnıçlar, tapınaklar barındırmaktadır.
Sakarya / TARAKLI (2011 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Karagöl Yaylası, Hark Kanyonu ve Mağarası, Güngörmez Şelalesi, Kemer Köprüsü, Acısu, Hıdırlık Tepesi, Gürleyik Suyu önemli alanlarındandır.	Geleneksel sivil mimari dokusu (tarihi evleri, çeşmeleri, hamamları, su sarnıçları, dar sokaklar), yerel el sanatları (şimşir kaşık ve tarak yapımı), Kuşunlu Camii, Yunus Paşa Camii, Kıl Hamamı önemlidir.
Aydın / YENİPAZAR (2011 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Dip Gölü Tabiat Parkı, koruma altına alınmış kuş ve balık türleri, Madran Baba Dağı önemlidir.	Kırsal yerleşim alanları (Donduran Köyü), yerel ürünleri (antep pekmezi, üzüm pekmezi), Orthosia Antik Kenti, lahit ve oda mezarları, pamuk, zeytin, incir, domates, biber ve narenciye üretimi, festival ve şenlikler (Geleneksel Deve Güreşleri ile Geleneksel Yörük Şenliği) ile ön plana çıkmaktadır.

İsparta / YALVAÇ (2012 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Topografik yapı özellikleri (1096 m yükseklikte kurulmuş bir yerleşim), Limenia Adası, Hoyran Gölü, Yemen Korusu, Gazniri Bölgesi, Düzkar Orman Alanı, Akar Donar Mağarası, Ayı İni Mağarası, Değirmenönü Mağarası önemli doğal özelliklerindendir.	Tarihi miras özellikleri (Antiokeia, selevkos kolonisi), Roma bizans selçuklu ve osmanlı döneminden kalma kalıntılar (Augustus tapınağı, su kemeleri, su sarnıçları, stadyum, Roma hamamı, tiberius alanı, men kutsal alanı, kaya mezarları, devlet han camisi, heydanoğlu camisi, emir ahmet türbesi, tarımsal üretim, yöresel el sanatları (dericilik, semercilik, keçecilik, bakırcılık ve kalaycılık) hakimdir.
Kırklareli / VİZE (2012 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Cehennem Şelaleleri, Yenisu Mağarası, mağaralar, meşe kayın gürgen ormanları, ihlamur ağaçları ön plana çıkan doğal özellikleridir.	Tarihi miras özellikleri (Astailer, Persler, Romalılar, Bizanslılar ve Osmanlılar), dünyanın en büyük tarihi su yolu (242 km), tümülüsler, Küçük Ayasofya Kilisesi, sarnıç, mağara manastırı, yöresel yemekleri (ısırgan otu çorbası, köfte, ihlamur çiçeği balı) ön plana çıkmaktadır.
Ordu / PERŞEMBE (2012 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Kıyı özellikleri (40 km sahil şeridi Çaka Doğal Plajı), Su Altı Mağaraları, Hoynat Adası, Kurşunçal Şelalesi, tarım (fındık, ceviz, kivi yetiştiriciliği), hayvancılık, balıkçılık, Perşembe limanı, Çam Burnu önemli doğal özellikleridir.	Liman kenti, deniz feneri, antik balık havuzları, tarihi miras özellikleri (Fenike, Miletos, Ceneviz, Rum, Yunan, Fransız), yöresel ürünleri (tekne helvası, bal) ile ön plana çıkmaktadır.
Şanlıurfa / HALFETİ (2013 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Halfeti yapıları baraj gölünün suları altında kalmıştır. Değirmendere Kanyonu meşhurdur. Siyah gül yetiştiriciliği yapılan tek yerdir.	Geleneksel sivil mimari dokusu (kesme taştan 2 katlı evler), tarihi miras özellikleri, Rum Kale, Aziz Nerses Kilisesi, Norhut Kilisesi, Kanterma Mezrası Hanı, Kanneçi Konağı, Barşavma Manastırı, su sarnıçları ve kuyuları, Kız Mağarası,yöresel yemek kültürü (Şabut Balığı Kebabı, Patlıcan Kebabı, Domatesli Kebap, Soğanlı Kebap, Çağırtlak Kebabı, Dolma Ezizi, Erik Tavası, İncir Kebabı, Mukaşşerli Pilav, Sargı Burma Tatlısı, Peynir Helvası, Semsek), yerel tarımsal ürünler (nar ekşisi, biber, kabak, patlıcan ve bamya kurutması, isot biberi, damıtma usulüyle elde edilen zahter suyu, kurutulmuş üzüm, kayısı, fistic) ön plana çıkmaktadır.
Artvin / ŞAŞAT (2015 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Doğal bitki örtüsü, topoğrafik yapı özelliği, yüksekliği 3000m yi aşan dağ sıraları ile çevrili dar ve derin vadiler arasında kurulmuştur, Karagöl Sahara Milli Parkı, Karagöl, Balık Gölü, Kız Gölü, Boğa Gölü, Koyun Gölü, Arsiyan, Sahara ve Bilbilan Yaylaları ile ünlüdür.	Tarihi miras özellikleri ve geleneksel sivil mimari dokusu (3 tarafı ayvan denilen balkon ile çevrili genellikle 2 katlı ahşap evler), Tibet Kilisesi, Köprülü Kilise, Zor Mustafabey Camisi, Şaşat Kalesi önemli kültürel alan ve eserlerindendir.
Erzurum / UZUNDERE (2016 yılında yavaş şehir unvanını aldı)	Türkiye'nin en yüksek şelalesi olan Tortum Şelalesi, burada bulunur. Tortum Gölü ve Çayı, dünyanın en zengin biyolojik çeşitlilik bölgelerinden biri olan Kafkasya ekolojik bölgesinin batı ucunda Çoruh Vadisi'nde yer alan konumu ile birçok endemik bitki, memeli, kuş ve kelebek cinsi yuvasıdır.	Otantik yöresel sivil mimari dokusu, rafting, yelkencilik, kano gibi su sporları, yaban yaşamı ve kuş gözlemciliği, yöresel yemekler (tandır ekmeği, incir döğmesi) ön plana çıkan kültürel özelliklerindendir.

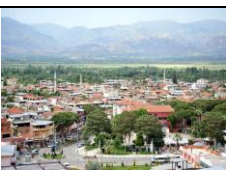
Ülkemizde Cittaslow ağına kabul edilmiş kentler incelendiğinde ulusal ve yerel düzeyde birçok doğal ve kültürel peyzaj değerlerine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Özellikle bu değerleri sayesinde Cittaslow üyeliği bu kentler için yerel kalkınmada önemli bir araç olarak nitelendirilebilir. Bu anlamda; Cittaslow birliğine üye olduktan sonra kooperatif birlik gibi üretici örgütlenmesi görülmüş, yerel üretim desteklenmiş, turizme yönelik faaliyetler teşvik edilmiş, farkındalık eğitimleri verilerek bilinçlendirme programları oluşturulmuş, yenilenebilir enerjilerin kullanımına yönelik alternatif çözümler üretilmiş, tıbbi aromatik bitkilerin üretimi teşvik edilmiş, yerel kimliğe uygun tasarım elemanlarının kullanımı özendirilmiştir. Bütün bu uygulamalar, insanların sağlıklı bir çevrede yaşamlarını sürdürebilmeleri için bir fırsat haline dönüşerek nitelikli bir yaşam kalitesi sunan kent modellerinin ortaya çıkmasına öncü olmuştur.

Cittaslow yaklaşımı ile birlikte Türkiye'deki ve dünyadaki bu kentler için yerel kimliğin güçlenmesi, yerel değerlerin ön plana çıkarılması, yerel ekonominin canlanması, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının teşvik edilmesi gibi pek çok somut kazanımlar söz konusu olmuştur. Bu kazanımların yerel ölçekte daha etkin olmasıyla birlikte bölgesel ve ulusal düzeyde uzun vadeli katkıları yadsınamaz bir gerçektir.

Ülkemiz Cittaslow Örnekleri İle Dünya Örnekleri

İlk olarak dört küçük İtalyan kentinin (Orvieto, Greve in Chianti, Bra, Positano) bir araya gelmesiyle ortaya çıkan yavaş şehir (Cittaslow) hareketi, günümüzde ülkemizin de içinde olduğu toplam 31 ülkede 223 kenti kapsamaktadır (Özhancı vd. 2012:164; [www.cittaslow.org/...](http://www.cittaslow.org/)). 2016'da Erzurum-Uzundere'nin de Cittaslow ağına katılmasıyla Türkiye'de Cittaslow üyesi kent sayısı 11 olmuştur (Tablo 3). Bu sayı ile dünya genelinde 31 ülkede en fazla Cittaslow üyesi olan kent sıralamasında Güney Kore ile birlikte dördüncü ülke konumuna gelmiştir. Bu sıralamada, Cittaslow'un doğduğu yer İtalya birinci sırada yer alırken, Polonya ikinci ve Almanya üçüncü sırada yer almıştır ([www.cittaslow.org/...](http://www.cittaslow.org/)).

Tablo 3. Türkiye'deki Cittaslow kentleri (<http://yonca-evren.webnode.com.tr/>...,<http://www.vize.bel.tr/>,<http://halfeti.org/>,<http://savsat.bel.tr/>,<http://www.atlasdergisi.com/>...,<http://www.konuto.com/>...,<http://eden.kulturturizm.gov.tr/>...,<http://www.akyaka.org/akyaka/>,<http://www.neredekal.com/>...,<http://foto.internetara.com/>..., <http://www.uzundere.bel.tr/>)

İzmir / SEFERİHİSAR		/			
Çanakkale/ GÖKÇEADA		Kırklareli / VİZE			
Muğla / AKYAKA		Ordu / PERŞEMBE			
Sakarya / TARAKLI		Şanlıurfa / HALFETİ			
Aydın / YENİPAZAR		Artvin / ŞAĞŞAT			
Erzurum / UZUNDERE					

Avrupa'da Cittaslow ağına üye olan bazı kentlere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

İtalya'nın Campania bölgesinde yer alan ve Cerreto Dağı'nın eteklerinde kurulan Amalfi, UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer almaktadır. St. Antrea Katedrali ve Chiostro del Paradiso Manastırı kentin en önemli tarihi miraslarındandır. Zeytinlikleri ve limon bahçeleri ile ünlüdür (Şekil 1).

Şekil 1. Amalfi'nin panoramik bir görüntüsü ([https://tr.wikipedia.org/wiki/ Amalfi](https://tr.wikipedia.org/wiki/Amalfi))

İtalya'nın Piemonte bölgesindeki Bra kenti, özellikle tamamen organik tarım yöntemi ile ekolojik şartlara uygun olarak üretilmiş sucuk, salam, çikolata gibi yöresel ürünleri ile ön plana çıkmaktadır. Bunun yanı sıra kentte peynir imalathaneleri bulunmaktadır. tüm kent üzerinde lavanta ve leylak kokusu hakimdir ([www.italyaonline.net/....](http://www.italyaonline.net/...)) (Şekil 2).

Şekil 2. Bra kentinden bir görüntü ([http://cheese.slowfood.com/....](http://cheese.slowfood.com/...))

Almanya'nın Bavyera bölgesinde bulunan Nördlingen, dünyaya çarpan bir göktaşının açtığı çukurun üzerinde kurulmuştur. Etrafı surlarla çevrilidir. St. George Kilisesi ve Marktplatz en önemli tarihi mirasıdır (Şekil 3).

Şekil 3. Nördlingen kentinden bir görüntü (<http://www.ferienland-donau-ries.com/...>)

Orvieto kenti İtalya'nın Umbria bölgesinin güneybatısında Terni iline bağlıdır. 3000 yıllık tarihi bir geçmişe sahip, yerel yemekleri ve şarapları ile ünlü bir yerleşim yeridir. Bununla birlikte, zeytinyağı, peynir ve taze makarna üretimi gibi yerel ürünleri de mevcuttur. Miele, 2008:144'e göre mart ve mayıs aylarında beş pazar günü yavaş pazar olarak kabul edilir ve bu günlerde yaya öncelikli alışveriş alanları oluşturmuştur. Bu alanlarda kırsal el sanatları sergisi, yerel şarap ve yiyecek tadım alanları oluşturularak kentli ile buluşturmuştur (Şekil 4) (Yurtseven, 2012: 62-63). Böylelikle yerel halk için iş olanakları çeşitlendirilmiş, üretilen tarımsal, kültürel vb. ürünlerin tanıtılması ve pazarlanması ile ekonomik getiri sağlanmıştır. Aynı zamanda bu tür yerel halkın öncü olduğu uygulamalar; özgüven sahibi ve lider ruhlu bir toplumun gelişmesine araç olmuştur.

Şekil 4. Orvieto kentinden bir görüntü (<https://commons.wikimedia.org/...>)

Yukarıda verilen örneklerde görüldüğü üzere, Türkiye'de olduğu gibi Avrupa'da da Cittaslow yaklaşımı o kenti karakterize eden doğal ve kültürel değerlere bağlıdır. Bütün örneklerde bu değerlerin yaşatılması ve kente en iyi şekilde yansıtılması söz konusu olmuştur.

SONUÇ

Doksanlı yıllarda kimliği şekillendiren olgulardan biri olan mekansal tasarımın coğrafya, kültür ve kimlik temalarıyla bütünleşmesine rağmen (Odabaş, 2012:429) küreselleşmeye bağlı olarak günümüz kentleri birbirine benzemeye başlamış ve tüketim hızı giderek artmıştır. Bunun sonucunda yeme içmeden ticarete, turizmden, ekonomiye, ulaşımdan, haberleşmeye kadar yaşamın her alanında hızlı bir tempo içerisine girilmiştir. Bu koşullara uyum sağlama çabasında olan insan; gerek kendisini gerekse yaşadığı çevreyi aynılaştırarak ve standartlaştırarak birçok anlamda özgünlüğü yitirmiş kentler içerisinde yaşamak zorunda kalmıştır. Bu bağlamda, yaşam kalitesini zayıflatın hızın azaltılmasına ve yerel karakterin ön plana çıkarıldığı yaşanabilir kentler için Cittaslow hareketi önemli bir dönüm noktası olmuştur. Keza, Ünal ve Zavalı, 2016:894'nın da belirttiği gibi Cittaslow'un temel felsefesi olan "yavaş yaşam, insanların hayattan zevk alarak ve yaşadığı anın farkında olarak hayatını devam ettirmesini öngörmektedir". Cittaslow hareketi ülkemizin de içinde yer aldığı ve dünyadaki birçok şehri kapsayan bir birlik haline dönüşerek uluslar arası bir ağ oluşturmuştur. Bu kapsamda, aşağıda Cittaslow hareketinin temel amacı olan özgün ve yaşam kalitesi yüksek kentlerin ortaya çıkarılması ve devamlılığı için birtakım çözüm önerileri sunulmuştur (Keskin, 2012:89; Sırım, 2012:127; Şahinkaya, 2010:14-15, Şahin ve Kutlu, 2014: 59-60; Karakurt Tosun, 2013:234):

- Yaya öncelikli yolların ve alanların tasarlanması,
- Bisiklet yollarının tasarlanması ve toplu taşıma araçlarının kullanmasının özendirilmesi,
- Yöresel ve organik ürünlerin üretiminin teşvik edilmesi,
- Yöresel ve organik ürünlerin pazarlandığı mekanların oluşturulması (köy pazarları, yol kenarı standları, yemek festivalleri, şenlikler vb.),
- Yöresel yemek kültürünün sunulduğu restoranların oluşturulması,
- Hayvancılığın korunması ve özendirilmesi için çeşitli etkinlikler kapsamında üretimin sergilenmesi,
- Kamu kurum ve kuruluşlara ait açık alanların (okul, üniversite kampüsü, araştırma kurumları bahçeleri vb.) bir bölümünün sebze meyve bahçesi olarak değerlendirilmesi,
- Geleneksel mimari yapının korunması ve yeni yapılacak yapılarda özgün kimliğin sürdürülmesi,

- Yapıların tasarımında ilkim koşullarının (güneşlenme, rüzgar yönü ve hızı, yağış durumu vb.) öncelikli olarak dikkate alındığı yaşama alanları oluşturulması,
- Ekolojiyi temel alan kendi kendine yeten kentlerin oluşturulmasının sağlanması (yağmur sularının tarımsal amaçlı sulamada kullanılması, rüzgar tribünleri ile enerji üretiminin sağlanması, güneş enerjisi panelleri ile aydınlatmada kullanılmak üzere enerji elde edilmesi ve sıcak su temini, uygun malzeme seçimi ile ısı ve ses yalıtımının sağlanması vb.),
- Turizm teşvik edilmesiyle ortaya çıkacak yeni yapısal öğelerin (otel, restoran vb.) mevcut sivil mimari özellikleri yansıtması ve bu kapsamda klasik veya modern tasarımlı konaklama alanları yerine yerel dokuya uygun butik otel ve pansiyonların tasarlanması,
- Kent imajının oluşturularak markalaşmanın sağlanması,
- Planlama, tasarım ve uygulama süreçlerine halkın katılımının sağlanması,
- Tasarımlarda doğal bitki dokusunda yer alan yerli türlerin kullanılmasının teşvik edilmesi,
- Gürültü kirliliğine neden olabilecek her türlü olumsuz etkenin bertaraf edilmesi,
- Görsel yönden kent estetiğinde olumsuz etki yaratacak kent donatılarının kentin kimliğine uygun bir şekilde tasarlanması ve uygun alanlara yerleştirilmesi,
- Kent duvarlarında kent kimliğini yansıtan kompozisyonların grafiti sanatı ile buluşturulması,
- Kent sokaklarında kentin karakterini yansıtan öğelerin (resim, heykel vb.) sergilenerek yaşatılması,
- Yerel müzik ezgilerinin sokak, meydan vb. kamusal mekanlarda çeşitli etkinlikler aracılığıyla kentli ile buluşturulması,
- Yerel kimlik değerlerinin logolarla ön plana çıkarılması,
- Kentlerde oluşturulacak vista noktaları ile fotoğrafçılık, resim gibi sanatsal faaliyetlerin yapılmasına olanak tanıyacak mekanlar yaratılması,
- Yöresel etkinliklerin farklı temalarla bütünleştirilmiş festivaller (müzik, kültür-sanat, tarımsal ürünler ile ilgili festivaller) ile tanıtımının sağlanması.
- Kenti karakterize eden değerlerin sinema, tiyatro gibi gösteri sanatları ile buluşturulması.

Yukarıda sıralanan öneriler doğrultusunda Cittaslow'un, hem doğal ve kültürel değerlerin korunmasını hem de korunarak sürdürülebilir kullanımını sağlayarak yerel kalkınmayı destekleyen bir yaklaşım olduğu görülmektedir. Bu yaklaşım özellikle kentlerin sürdürülebilir gelişimi için önemli bir fırsat olabilir. Aynı

zamanda Cittaslow kentlinin fiziksel, ruhsal, sosyal yönden sağlıklı bir şekilde yaşam sürmelerinde önemli katkılar sağlayacaktır. Aynı zamanda kentli için o kentin yerel değerleri hakkında farkındalık oluşturacaktır. Keza, Altıntaş ve Eliri 2012:62'nın da belirttiği gibi sanatın yalnız müzelerde, sanat galerilerinde görünür durumdan çıkartılıp, caddelere, meydanlara taşınması, günlük yaşamın içine girmesi daha geniş kitlelerde farkındalık yaratması açısından önemli olacaktır. Ancak bu yaklaşımın yalnızca kısa vadeli katkıları değil, bilhassa uzun vadedeki yararları düşünülmelidir. Aksi takdirde, bu yaklaşım kentler için ekonomik kaygılar güden bir oluşum olmaktan öteye gidemeyecektir. Bu bağlamda bu yaklaşım kentlerimizin sürdürülebilirliği için önemli fırsat olacaktır. Bununla birlikte, kentlerin sürdürülebilirliği için yalnızca Cittaslow üyeliği bir ölçüt haline dönüşmemelidir. Cittaslow yaklaşımının planlama ve tasarım sürecinin her kademesinde benimsenmesi ve uygulamaya konulması önemli olacaktır.

KAYNAKLAR

- ALTINTAŞ, Osman ve ELİRİ İsa. Birey Toplum İlişkisinde Kent Kültürü, Kamusal Alan ve Onda Şekillenen Sanat Olgusu. İDİL Sanat ve Dil Dergisi, Cilt 1(5),2012: 61-74.
- ATALAN, Özlem ve SÜYÜK MAKAKLI, Elif. Cittaslow Hareketi ve Tarihsel Kentler. The Journal of Academic Social Science Studies. 2016, 42: 547-558.
- BALDEMİR, Ercan, KAŞMER ŞAHİN, Tezcan, ve KAYA, Funda. Yavaş Şehir Olma Durumunun Analitik Hiyerarşi Süreci ile Değerlendirilmesi. Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2013, 2(1): 29-50.
- ERGÜVEN, Mehmet Han. Cittaslow – Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2011, 3(2): 201-210.
- GERAY, Cevat. Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler. Türk İdare Dergisi, 1998, 421: 326-341.
- <http://cheese.slowfood.com/it/a-bra-oltre-cheese/> Erişim Tarihi: 03.08.2016.
- <http://cittaslowturkiye.org/> Erişim Tarihi: 01.08.2016.
- <http://eden.kulturturizm.gov.tr/TR,133649/sakarya---tarakli-basin-turu-26-27-eylul-2014.html> Erişim Tarihi: 02.09.2016.
- <http://foto.internetara.com/?a=yenipazar&id=537328> Erişim Tarihi: 04.09.2016.
- <http://halfeti.org/> Erişim Tarihi:03.09.2016.

- <http://img.eba.gov.tr/833/5f8/e63/1c7/292/e34/525/903/606/548/2d1/2f0/9d9/664/002/8335f8e631c7292e345259036065482d12f09d9664002.pdf> Erişim Tarihi: 04.08.2016.
- <http://savsat.bel.tr/> Erişim Tarihi: 02.09.2016.
- <http://www.akyaka.org/akyaka/> Erişim Tarihi: 03.09.2016.
- <http://www.arkitera.com/gorus/index/detay/1-imge-olarak-istanbulun-silueti/213>. Erişim Tarihi: 03.08.2016.
- <http://www.atlasdergisi.com/kesfet/gezi/15836.html> Erişim Tarihi: 01.09.2016.
- <http://www.ferienland-donau-ries.com/places/noerdlingen/> Erişim Tarihi: 03.08.2016.
- <http://www.konuto.com/ordu-persembeye-1-milyon-liralik-kent-meydani/> Erişim Tarihi: 30.08.2016
- <http://www.naraartstudio.com/dunya-ressamlari/resim-sanati-ile-ilgili-ozlu-sozler/> Erişim Tarihi: 04.08.2016.
- <http://www.neredekal.com/blog/turkiyenin-yeni-yavas-schirleri/> Erişim Tarihi: 02.09.2016
- <http://www.uzundere.bel.tr/> Erişim Tarihi: 30.08.2016.
- <http://www.vize.bel.tr/> Erişim Tarihi: 04.09.2016.
- <http://yonca-evren.webnode.com.tr/news/gokceada/> Erişim Tarihi: 03.09.2016.
- [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Orvieto_ panorama_\(1\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Orvieto_panorama_(1).jpg) Erişim Tarihi: 03.08.2016.
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Amalfi> Erişim Tarihi: 03.08.2016.
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Cittaslow> Erişim Tarihi: 03.08.2016.
- KABACIK, Mehmet. Orta Karadeniz'de Sakin Şehir (Citta Slow) Perşembe: Sakin Şehir Olma Sürecinde Karşılaştığı Sorunlar ve Yöreye Katkıları. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2015. 10(2):26-37.
- KARAKURT TOSUN, Elif . Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2013, 32(1): 215-237.
- KESKİN, Enes Battal. Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow). Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 2012, 8(1):81-99.

MİELE, Mara. CittàSlow: Producing Slowness against the Fast Life. Space and Polity, 2008, 12(1): 135-156.

ODABAŞ, Osman. 1990'lı Yıllarda Türkiye'de Toplumsal Kimlik ve Cinsiyet Politikalarının Çağdaş Sanattaki Yansımaları. İDİL Sanat ve Dil Dergisi, 1(5), 2012: 427-443.

ÖZHANCI, Esra, BOZHÜYÜK ARDAHANLIOĞLU, Zeynep, YILMAZ, Hasan. Sakin Şehir Üyelik Süreci Analizi. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 2012, 43 (2): 163-173.

SIRIM, Veli. Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak “Sakin Şehir” Hareketi ve Türkiye'nin Potansiyeli. Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları, 2012, 1(4):119-131.

ŞAHİN, İsmail ve KUTLU, Salih Ziya. Cittaslow: Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 2014. 2(1): 55-63.

ŞAHİNKAYA, Serdar. Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler. 2010, http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/Sahin_Tem10.pdf. Erişim Tarihi: 03.08.2016.

ÜNAL, Murat ve ZAVALSIZ, Yusuf Sinan. Küreselleşme Karşısı Bir Hareket: Yavaş Hareketi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2016, 5(4): 889-912.

www.atlasdergisi.com/kesfet/gezi/15836.html Erişim Tarihi: 04.08.2016.

www.cittaslow.org/network/country/37 Erişim Tarihi: 04.08.2016.

www.italyaonline.net/italya/hakkinda/makaleler/Sakin%20Sehirler.htm Avrupa'da Hızla Yayılan Bir Hayat Modeli Sakin Şehirler, Veli Sırım. Erişim Tarihi: 04.08.2016

www.leblebitozu.com/20-unlu-turk-ressamin-manzara-resimleri/ Erişim Tarihi:03.08.2016.

YURTSEVEN, Rıdvan, KAYA, Ozan, HARMAN, Serhat. Yavaş Hareketi. Detay Yayıncılık, Ankara, 2010.

YURTSEVEN, Rıdvan. Yavaş Şehirler ve Ulaşım. 3.Yeşil Ekonomi Konferansı/Yeşil Ulaşım, 2012. 23-24 Haziran, 57-70.